

Kādu perspektīvu redzat govju ganāmpulkam un svaigpiena ražošanai?

Pieprasījums pēc svaigpiena turpinās pieaugt, jo šogad tiek pabeigta jaunās siera ražotnes būvniecība Bauskā un sagaidāms, ka 2026. gadā konkurence par svaigpienu piena pārstrādātāju vidū tikai pieaugs, vēl jo vairāk, ja Igaunijā piena kooperatīva uzbūvētā piena pārstrādes *E-Piim* ražotnes jaudas vēl nav pilnībā izmantotas (vajag vēl vairākus simtus tonnu piena ik dienu). Joprojām svaigpienu Latvijā turpinās iepirkt Lietuvas pārstrādes uzņēmumi, vēl jo vairāk, ja viena ražotne vēlas palielināt savas pārstrādes jaudas par aptuveni 300 t piena ik dienu. Ir skumji, ka Latvijā atšķirībā no ziemeļu un dienvidu kaimiņvalstīm piena lopkopji (un ne tikai) nelabprāt izvēlas strādāt kopā, turklāt pie mums nav neviena Baltijas mēroga liela svaigpiena pārstrādātāja. Varbūt dīvaini, bet katra no Baltijas valstīm vēsturiski ir izvēlējusies atšķirīgu stratēģiju piena sektorā. Nav brīnums, ka Igaunijā ir bijis iniciators, kurš uzbūvējis modernu lieljaudas piena pārstrādes rūpnīcu, un tieši tāpat nav pārsteigums, ka Lietuvas piena pārstrādes uzņēmumi vēlas Latvijā iepirkt vairāk svaigpiena, kas kaut kādā daļā pēc tam

Kooperācijas līmenis faktiski visā lauksaimniecībā ir sava veida darba efektivitātes instruments, kas vienlaikus palīdz uzturēt ne tikai darbavietas laukos, bet pat to apdzīvotību, jo, ja nebūs kooperatīvu, tad darbavietu laukos būs mazāk un arī iedzīvotāju skaits saruks.

atgriezies pie Latvijas patērētājiem, bet jau ar daudz augstāku pievienoto vērtību, kura paliks dienvidu kaimiņvalstī. Modelējot situāciju, kāda varētu izveidoties svaigpiena tirgū, nonācu pie secinājuma, ka tie, kuriem vajadzēs iepirkt papildu piena apjomu, ar dažādām metodēm, piemēram, solot augstāku iepirkuma cenu, centīsies pārvilināt piena lopkopjus, kuri sākotnēji būs priecīgi par lielāku samaksu, bet nav zināms, vai tāda tā būs ilgtermiņā. Kā rāda iepriekšējā prakse, tad šāds mirkļa vājums un īstermiņa ieguvums ir zaudējums ilgtermiņā Latvijas piensaimniecībai kopumā. Piena cenām reģionā esot tā dēvētajā *spot* tirgū, ir savdabīga kardiogramma, kura neļauj piena lopkopim prognozēt nākotni, tostarp ienākumus un arī investīcijas, aprēķināt to atpelnīšanas laiku. Kooperatīvs *Piena loģistika*, šķiet, ir pirmais Latvijā, kurš izmainīja sadarbības modeli ar piena pārstrādes uzņēmumiem. Proti, jau pērn kooperatīvs uzsāka pārslēgt līgumus ar piena pārstrādātājiem, iepirkuma cenu pieskaņojot Eiropas vidējai cenai (līdz tam izmantoja biržas cenas), kas tādējādi piena ražotājiem rada krietni prognozējamāku piena cenu ilgtermiņā, kam var pakārtot attīstības un izaugsmes plānus. Protams, šādā situācijā nebūs augstāko

pīķa cenu, taču vienlaikus nebūs arī tieši tādu pašu kritumu. Kā rāda vēsturiskā pieredze, tad viens pats svaigpiena ražotājs, lai arī cik liels tas būtu, Latvijā to īsti nevar panākt, jo ir vajadzīgs pietiekami nozīmīgs piena piegādes apjoms. Faktiski atkal atgriezamiem pie tā paša secinājuma, ka spēks ir tikai tad, ja notiek apvienošanās kooperatīvos, un to jau lieliski pierāda ārvalstu pieredze. Ja Latvijas piena lopkopji spētu apvienoties zem kooperatīvu jumta, tad arī spētu iegūt ilgtermiņā ļoti labu vidējo piena iepirkuma cenu, kas savukārt ļautu īstenot vienmērīgāku, nevis ciklisku attīstību. Būtībā piena iepirkuma cenu ir jāspēj noturēt (neiekritot kādā kārdinājumā par augstāku cenu) līdzīgi kā regbija spēlē – ja netiek noturēta aizsardzības līnija, tad pretinieks to izrausta un tiek tai pāri ar visām no tā izrietošajām sekām.

Piena lopkopji bieži vien žēlojas par to, ka šī gada vasara nav ļāvusi sagatavot barību, šo procesu vairāk dēvējot par siena un skābsiena zagšanu.

Sienu govju ganāmpulkam negatavojam, un par tā gatavošanu nevaru komentēt, taču šī gada sagatavotā skābsiena kvalitāte ir zemāka nekā iepriekšējos gados. Proti, pirmo divu lucernas skābbarības bedru piepildīšana lietus dēļ bija saraustīta un sadrumstalota (pļaujām, tad vedam, sāk līt – sedzam bedri ciet, atkal spīd saule – atveram bedri, pļaujām, vedam). Savā ziņā arī pirmās skābbarības bedres tika piepildītas ar zagšanu. Jā, lucerna bija labi augusi, un tās apjoms ir bijis lielāks nekā citus gadus, kas savā ziņā ļāva radīt rezervi nākamajam gadam, taču analīzes rāda dramatiski zemu šīs barības kvalitāti. Iemesls – augi ir pārauguši, tie nesatur vai arī satur daudz mazāku barības vielu daudzumu, nekā tam būtu jābūt. Tas savukārt ir drauds, ka piena izslaukumi saruks. Lai to novērstu vai minimizētu, skābsiena kvalitātes kritumu nāksies kompensēt ar papildu cietes un proteīnu saturošu spēkbarību, kas atkal nozīmē augstākas izmaksas un, iespējams, zemāku peļņu. Protams, vēl paliek cerība uz tām lucernas platībām, kuras paredzēts pļaut un iepildīt skābbarības bedrēs, un to izmantot tieši piena govīm, bet zemākas kvalitātes barību izmantot pārējiem liellopiem. Vēl jau ir kukurūzas lauki, taču arī šī kultūra ir cietusi no mitruma, atkarībā no vietas tās ražība būs par 10–20 un pat 30% zemāka, nekā varētu būt. Tās ir sekas pārmitriem laukiem un ilgstošam vēsumam vasaras pirmajā pusē. Un vēl jau ir jautājums, vai šos kukurūzas sējumus varēs novākt. Tā kā *Zilūžiem* ir arī platības, kurās mitruma ir pārāk daudz ne vienu gadu vien, tad tajās pēdējos gados kultūraugus vairs nesējam. Tās platības, kurās ik gadu ir liels mitrums, *Zilūži* izmanto kā ilggadīgo zālāju pļavas. Šajā gadā vismaz pašlaik tās nav iespējams apsaimniekot, un arī vajadzība pēc šīs zāles ir niecīga. Ne vienmēr ekonomiski sekmīgi saimniekošanai ir akūti nepieciešamas lielākas zemes platības. Protams, tas prasa kompleksu aprēķinu, taču uzskatu, ka šādos apstākļos svarīgākais ir efektīva un savlaicīga (kad tas nepieciešams, atkarībā no apstākļiem un veģetācijas) lauksaimnieciskās darbības veikšana.

Tātad papildu zemes platības nav nepieciešamas.

Bija laiks, kad dominēja viedoklis – jo vairāk zemes, jo vairāk izaudzējam, jo lielākus ienākumus iegūstam,